



EGY KIS KÖRÜLTEKINTÉS

ENem szakcikket írok; az Évkönyv azonban — nézetem szerint — olyan sajtótermék, melyben mindent lehet tárgyalni, ami szakunkkal összefüggésben van.

Alábbi soraímban felemlitek néhányat ama sok fonák dolog közül, melyekkel akár főnöknek, akár alkalmazottnak baja, kellemtelensége van. Ha a politikai viszonyok rendezettebbek lesznek, valószínűleg egy-két év alatt revidiálják az ipartörvényt, s akkor mindnyájunknak kötelessége odahatni, hogy a mesterségünknel előforduló sok visszaélésnek gátat vessünk, mert közös célból, egyesült erővel kell lehetetlenné tenni a minduntalan felburjánzó tisztességtelen kinövéseket, visszaéléseket.

Mikor az 1884. évi XVII. törvénycikk: az ipartörvény életbelépett, annak megalkotói azon véleményen voltak, hogy az ország viszonyainak teljesen megfelelő, a kor igényeit kielégítő, jó, mindenkinek érdekeit védő törvényt hoztak. A mindennapi gyakorlati élet azonban amellet bizonyít, hogy tévedtek a törvényhozók, hogy tévedtek ama testületek is, melyeknek véleménye és hozzászólása után ezen törvényt megszerkesztették.

A törvény létrehozása alkalmával a törvényhozás arra az álláspontra helyezkedett, hogy lehetőleg nem szabad korlátozni az ipari vállalatok keletkezését. Bárki nyithat például nyomdai üzletet (46. §), s csak azt köti ki a törvény, hogy az illető köteles tanult üzletvezetőt alkalmazni. Hogy mennyi visszaélés történik, miként játszik ki a törvényt, azt számtalan példával tudnám bizonyítani, de elég, ha utalok azokra a vidéki nyomdai „vállalatokra“, melyek hangzatos címmel szakunknak igazi fattyúhajtásai. Hogy a nyomdai üzem össze van kötve vegyes- és rövidárúkereskedéssel, papírkereskedéssel és szemfedőgyárral stb.-vel, az már olyan megszokott állapot, hogy nem is tűnik már föl. Egyszer megkérdeztem egy ilyen nagyvállalkozót, hogy miként tud nyomdai sajtótermékek mellett szemfedőket gyártani, s hogy ki adta neki erre az engedelmet; nagy büszkén a szolgabíróra hivatkozott; a szolgabíró pedig jogosan adta meg az engedélyt, mivel az ipartörvény 47. §-a ezt megengedi. A törvény azt is előírja: ha az iparúzó vállalkozó nem szakember, úgy szakember-üzletvezetőt kell alkalmaznia; rendszerint meg is teszi ezt a vállalkozó, s hogy iparendélyt kapjon, alkalmaz is nyomdájában egy szedőt, kit aztán üzletvezetőnek bejelent. Két-három hónapig dolgoztatja az üzletvezetőt, aztán elküldi, mivel akkorra már a

nyomdatulajdonos megtanult szedni, nyomni, s tud mindent, ami a nyomdászathoz szükséges; felvesz inasokat, de hogy újabb üzletvezetőt alkalmazzon, arról szó sincs. A hatóság nem törődik ilyen csekélységgel, s a vidéki „nyomdatulajdonos“, akiből idővel helyi nagyság és szerkesztő úr is lesz; így él vissza a törvényt s így tesz szerencsétlenné sok egzisztenciát.

Sok ilyen, s ehhez hasonló esetet tudnék felsorolni, amelyek mind azt bizonyítanák, hogy a mi ipartörvényünk ma már teljesen elavult. S hogy az, bizonyítják a fővárosban újabban keletkező „nyomtatványfelvételi irodák“. Ezek is a szabad ipar fattyúhajtásai. Akik ilyesmit nyitnak, bátran elnevezhetők a nyomdászaton élősködő parazitáknak. Tőkebefektetés, szakismeret nélkül kezdik meg ezek működésüket. Felvesznek a rendelőtől munkákat, s végigházzalják (különösen ha nagyobb a munka) az összes nyomdákat. Sokszor a nyomdász, csak hogy munkája legyen, hogy személyzetét foglalkoztathassa, kénytelen potom áron elkészíteni a munkát; rendszerint a papírt is megkapja hozzá s így alig 20—25% nyereség mellett készíti el a szedést és végzi a nyomást. De az „Iroda“ boldog tulajdonosának haszna van a papíron, a szedés és nyomáson, s akárhányszor megtörténik, hogy a nyomdásznak a tényleges munkáért járó összegre egy évig is kell várnia (az is előfordul, hogy egyáltalán nem kapja meg pénzét), míg a tisztelt parazita úr minden kockázat, tőkebefektetés, adófizetés stb. nélkül zsebre-vágja a busás hasznot — minden munka nélkül.

Hasonló vállalatok a papírkereskedések, melyek nagyhangú cégtáblán azt hirdetik, hogy elvállalnak mindennemű kö- és könyvnyomdai munkákat a „legszebb“ kivitelben és a „legolcsóbb“ áron. S méltán hirdetik ezt, mert ezek az urak — kiaknázva a kis nyomda tulajdonosának szorult anyagi viszonyait — 50 fillérért nyomatnak 1000 borítékot és 60 fillért fizetnek 1000 drb quart levélpapír szedéséért és nyomásáért. Hogy e modern uzsora mellett miként lehet a kis nyomdásznak adót, nyomdahelyiséget, világítási költségeket fedezni és főleg árszabályszerinti fizetést adni az általa foglalkoztatott személyzetnek — azt nem értem. De ez magyarázza meg és teszi érthetővé, hogy a legtöbb, kis nyomdáinkból kikerülő nyomtatvány azért olyan ocsmány kiállítású, mivel a nyomdász azt hiszi, hogy minden áron el kell fogadnia a munkát s így a legolcsóbb, de egyúttal a legrosszabb munkaerővel készítetteti el a lehető leggyorsabban azt. Pedig ez ellen is védekezhetnének a kisebb nyomdák tulajdonosai, ha nem volnának olyan kapzsiak; a főnökegyesület kebelében egyesülniök kellene mindnyájuknak, s egy ott kidolgozott munkafelvételi árszabályon alul nem vállalnának munkát senkitől, de főleg a papírkereskedőtől nem.

Most pedig áttérek a nyomdászaton leginkább élősködő légióra. Ezeket általában nyomtatvány-ügynökök néven ismerik. A mindinkább nagybodó gárdában alig van néhány tisztességes, megbízható ember. Hisz nem is csoda. A legtöbbjük olyan elpusztult egzisztencia, ki könnyű módon akar élni. Dolgozni azonban nem akar. Tanult nyomdász alig van közöttük. Szemtelének, pókehendiek és zsarolók. A csalafintaság minden eszközével fonják be a rendelőt és a nyomdatulajdonost. Igazat sohasem beszélnek, állandóan hazudnak. Foglalkozásuk után semmi kiadásuk nincs. Adót nem fizetnek, helyiséget nem kell tartaniok, személyzetet nem kell fizetniök, hanem csak arra törekednek, hogy becsapás, csalafintaság által jövedelemhez jussanak. Mit törődik az ügynök azzal, hogy a nyomdász becsületes munkájáért megkapja-e a pénzét. Az ügynök csak a províziójára áhitozik s főnöke érdekeivel mitsem törődik.

GLÜCK BÉLA.